

მას 1924წლის რუსის ტრავადიასაც უწოდებენ. ის რუსისა და რუსიელებსთვის მალზედ სამარცხნილო ლაქაა, რომელიც ეპოქამ წარმოშვა და თავს დაატეხა რუსიელებს და საერთოდ ქართველ საზოგადოებას.

როგორც ყველასთვის ცნობილია 1924წელს საქართველოს დამოუკიდებლობის აღსადგენად მოხდა აჯანყება, რომელიც ბოლშევიკებმა ჩაახშეს. ამ პერიოდში ჩვენს სოფელზე თვითმფრინავმა გადმოიფრინა და პროკლამაციები ჩამოყარა, სადაც ეწერა: „რკინის ცოცხით აჰგავეთ თავადაზნაურობა“. რუსისი აზნაურები, თთხომცდათექესმეტე ადამიანი ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესიაში შეკრიბეს. მათ ძირითად ნაწილს ქალები და ბავშვები შეადგენდნენ, რადგან წინა დღეებში ამასკადები დაემატებრებინათ. ისინი დადეთმა დალოცა და დაითმდა, რომ ცუდი არავფერი მოხდებოდა. ისინი წაიყვანეს... რუსიელებს საბედისწერო შეცდომა მოუვიდათ, რადგანაც ბრზოს მექანიზმმა იმოქმედა. გადარეულ ბრზოს კი წინ ვერავინ დაუდებდა, ის მასაა, ჯგროა, რომელსაც ვერავფერი შეარჩერებს. ასე მოხდა ამ შემთხვევაშიც. ეს ადამიანები წაიყვანეს ერთ ზეთთან, რომელსაც ლაშეს წყალს ეძახიან. გააჩერეს და ჩააწვკრივეს. პატარები დედებს წინ დაუყენეს გონებადახინდულმა ადამიანებმა. გაისმა სროლის ხმა და ყველა მრცელილივით დაეცა. გარდაცვლილები ხრამში ჩაყარეს და მიწა მიყარეს. ამ დროს მოხდა სასწაული, თერთმეტი წლის ზურაბ ფანიაშვილი, რომელსაც მამიდა გადუფარა და მასში გავლილი ტყვია მოხვდა მსუხუბუქად დაიჭრა. ამას გარდა მან ოცდასამი ჭრილობაც მიიღო, მაგრამ თთხომცდათექესმეტე ადამიანს შორის ის სიკვდილი გადუფარა. სამი დღის განმავლობაში ებრძოდა სიკვდილს. თრითიანს ხვრელი გაუკეთებია მისი პირიდან მიწის პირამდე, რათა ესუნთქა...ტრავადიის ადგილას ხალხი მისულა, რათა დაღუპულთათვის ყვავილები მიეტანათ, ამ დროს გაიგონეს მისი კენჭა და კეთილმა ადამიანებმა დახმარება აღმოუჩინეს მას.

შემდგომში ზურაბ ფანიაშვილი იყო ცენტროლიტის გენერალური დირექტორი, კადრის პოლიკოვნიკი. მისი შვილი, დარსულვი ქართველი მედეა ფანიაშვილი იყო ცნობილი პიანისტი, საქართველოს დამსახურებული არტისტი, საზოგადო მოღვაწე. მან საფუტველი ჩაუყარა საქართველოს სამუსიკო მედაფოგიურ ინსტიტუტს.

ეს ისტორია არის ჩვენი თანასოფლელების ცოდვა, რომელიც მემკვიდრეობით გვეგრგო. შეცდომა, რომელიც შეუმალათ მამებმა, მაგრამ ვიმედოვნებ, რომ გამოსაწორებენ შვილები და მომავალში ავაგენენთ უფრო ნათელ და დიდებულ მომავალს ჩვენი მომავალი თათბისთვის. „ის ურჩვენია მამულსა, რომ შვილი ჯობდეს მამას!“

ფანიაშვილების ტრავადიის ადგილას რუს-ურბნისის მიტროპოლიტის ლოცვა-კურთხევი აღმართეს ჯგარი, სოფლის მკვიდრმა გაია გიორგაძემ კი მემორიალი.

ფანიაშვილები

1924 წლის აჯანყების ჩახშობის შემდეგ ბოლშევიკების ტერორი გამაფრდა. ცნობილი გვარის ხალხს ერთიანად სპობდნენ. რუსიელებმა მამაცაშვილები და კლიმიაშვილები ამოწყვეტას გადაარჩინეს, მაგრამ ფანიაშვილები ვედარ დაუფარავთ. მნ კაცი დაუხვრეტათ ამ გვარიდან... ტრავადიის გადარჩენილ მოწმეს, ზურაბ ფანიაშვილს, თავისი თავგადასავალი ბატონი ლადო ზუზიაშვილისთვის უამბია, რომელმაც, თავის მხრივ, ეს ამბავი საკუთარ წიგნში ჩართო. მალზე შეამშვექდავია ეს მონათხრობი: "დავიბადე 1913 წელს სოფელ რუსისში. მონათლული ვარ ურბნისის საკათედრო ტაძარში, ჩემი მშობლები - მამა ხაადურ ფანიაშვილი და დედა ანიკო იშხნელი, ჩემი სამი დედამამიშვილი და მე ვცხოვრობდით ჩვეულებრივი ცხოვრებით, შეგბაროდით სიცოცხლეს, ვიზრდებოდით ქრისტიანულად, მართლმადიდებელი რწმენით, რაშიც ჩემი ბიძა, დედაჩემის მეუღლე, რუსისის საკათედრო ტაძარში მოღვაწე მღვდელი დავით სალარიძე გვეხმარებოდა". 1924 წლის აჯანყების ჩახშობის შემდეგ "ერთხელ სოფელზე თვითმფრინავმა გადმოიფრინა და პროკლამაციები გადმოყარა, სადაც ეწერა, "რკინის ცოცხით აჰგავეთ თავადაზნაურობა". ჩვენ შეიკრიბეთ ჩვენს საგვარეულო ეკლესიაში, რომელიც ღვთისმშობლის სახელობისაა. მამა დავითმა დაგვამშვიდა და დაგვაიმედა, რომ გონიერება გაიმარჯვებდა. თანაც იმედი გვექონდა ჩვენი გლეხობისა, რადგანაც გაქორცვის ეამს ყოველთვის მხარში ვუდქით და გვეყონა, არც ისინი მიგატოვებდნენ, მაგრამ გადარეულ ბრზოს წინ ვერავინ დაუღდა"... მათ ყაჩაღი, ვინმე ვახშამა მეთაურობდა. ბოლშევიკებს შემოუჭრებიათ და მისთვის საგანგებო დამსჯელი რაზმის მეთაურობა დაუვალებიათ. მასაც გარს შემოუჭრებია სხვადასხვა

ეროვნების თავისნაირი ავაზაკები, რომელთაც სისასტიკით მოელ მაზრაში გაითქვეს სახელი. "მღვდელი სალარიძე გამოგვესარჩლა, მაგრამ ვერც მან შეაჩერა კაციჭამიები. წაგვიყვანეს... ჯერ თითქოსდა ურზნისის ტაძარში უნდა შევევრიბეთ, შემდგომ გადაიფიქრეს და გორისკენ წაგვიყვანეს. გზაში მრავალჯერ შეგვაჩერეს, გვთვლიდნენ; როგორც შემდეგ გაირკვა, დადამებას ელოდნენ. მივიციყვანეს ერთ ხევთან, სადაც პატარა ნაკადული მოედინებოდა... ჩავაგმურვიეს. უფროსებმა უმცროსები უკან მოგვაქციეს. ვახშამამ რაღაც უწურწულა გვარდიელებს. იწმამსვე მოგვიცივდნენ და წინ დაგვაყენეს. დედებმა ტირილი ატესეს: ჯერ ჩვენ დაგვზოცეთ, ჩვენი შვილების სიკვდილს ნუ გვაყურებინებთო, მაგრამ სულგაყიდილებს სინდისის ძაფი გაწვევტილი ჰქონდათ. მეთაურის ნიშანზე მოცელილებივით დავეცით. გასროლისას ჩვენთან სატუმრად მყოფი მამიდა თინათინი გადამეფარა და მის ტანში გავლილი ტყვია მე მომხვდა, თითქმის ყველა უსულოდ ეყარა მიწაზე, შემდეგ მეორე, მესამე გასროლა და ფეხზე აღარავინ იდგა. ვახშამამ ბრძანა, შეემოწმებინათ, რომ ცოცხალი არავინ დარჩენილიყო. გვარდიელებმა არ დააყოვნეს და დაგვესივნენ ხანკლებით, ხიშტებით. ოცდასამი ჭრილობა მივიღე, აქედან ხუთი - თავზე (ყელზეც ეტყობა ნაჭრილობებიო, ბრძანებს ხატონი ლადო ბუზიაშვილი - კ.კ.). შემდეგ ჩავყვარეს ხევში და მიწა მოგვაყარეს. მოხდა სასწაული: იმ 96 დამარბულს შორის მე გადავჩრი და ერთი ქალბატონი. თითქოსდა ცხადად ვხედავდი, იმ სამი დღის განმავლობაში, სანამ დამარბული ვიყავი, როგორ იბრძოდნენ ეშმა და ანგელოზები, ერთნი - ჩემს დასალუპავად, მეორენი კი გადასარჩენად. ანგელოზები შთამაგონებდნენ გავმავრებულიყავი. თრითინამ (დედოფალამ) გატეხილი თავიდან სახეზე ჩამოსული სისხლი მომწმინდა, ჩემი პირიდან მიწის პირამდე ხერელი გაიყვანა, რათა მესუნთქა. ანგელოზები მანუგეშებდნენ და მაძალებდნენ, მეყვირა, მაგრამ მე ყვირილი არ შემეძლო და ვდუმდი. გამოიმეცხადა ქალი, რომელიც ჩემს გადააცვლილ დედას მივამსგავსე. ის მანუგეშებდა და მოხოვდა, მეხმაურა, რათა ზემოთ გავით ჩემი არსებობა..." იმ ტრაგედიის ადგილას თურმე ხალხი მიდიოდა, ტიროდნენ, ყვავილებს აწყობდნენ. ამ დროს მიწიდან ხმა მოესმათ. "არიქა, ჩქარა, მგონი, ცოცხლები არიანო!", - და სასწრაფოდ გაუთხროთ მიწა, მაგრამ ცოცხალი მხოლოდ პატარა ლურჯი ყვავილა. ბავშვს გარდა გადაუყვანიათ. ბიბამისს, სიკო იშხნელს, სამხედრო ექიმს, ზავმის პოსპიტალში დაუწვევია, ზურაბისთვის ოპერაცია გაუკეთებია პარიზიდან თბილისში იმ დროს ჩამოსულ ექიმს. ბიჭი გადაარჩა. გაიხარდა, ოჯახი შექმნა. მისი შვილი გახლდათ ცნობილი პიანისტი, აწ განსვენებული ქალბატონი მედეა ფანიაშვილი.